

Geachte dames Diertens, Van der Graaf, Kuiken en Özütok alsook geachte heer Bosman,

Ter voorbereiding op uw gesprek met de heer Jan Helmond, waarnemend Rijksvertegenwoordiger Caribisch Nederland, neem ik de vrijheid u te informeren hoe ik de positie van de Rijksdienst Caribisch Nederland ervaar.

In eerste aanleg zou je de Rijksdienst en de Rijksvertegenwoordiger kunnen zien als een hiërarchische tussenlaag tussen de drie afzonderlijke eilanden, Bonaire, Saba en Sint Eustatius, tesamen Caribisch Nederland vormend enerzijds, en de verschillende departementen van de Rijksoverheid in Europees Nederland anderzijds. Vergelijk het met de laag "provincie" tussen "gemeente" en "Rijksoverheid" in Europees Nederland.

Deze vergelijking gaat in de praktijk echter niet op gezien de geografische situatie. Bonaire is een Benedenwinds eiland dat ca. 900 km zuidwestelijk ligt van de twee overige eilanden. En ook de Bovenwindse eilanden Saba en Sint Eustatius, hoewel op zichtafstand van elkaar gelegen, hebben onderling nagenoeg geen fysiek contact. Er is ook geen regulier transport tussen Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Dus een natuurlijke uitwisseling van ervaringen en ideeën op grond van het feit dat mensen van de ene "gemeente" in de andere "gemeente" op bezoek gaan (denk aan familiebezoek, winkelen, naar het werk gaan, op school gaan, etc.) bestaat niet. Hoe je het ook wendt of keert, de drie genoemde eilanden zijn drie op zichzelf staande entiteiten met elk hun eigen zorgen, aandachtspunten en actualiteiten.

In een zeker opzicht zou ik de situatie met een Rijksdienst Caribisch Nederland (gevestigd op Bonaire) zelfs ongewenst willen noemen. Immers, waar vroeger een bestuurlijk zwaartepunt op Curaçao lag, is dat nu verplaatst naar Bonaire. "*Bonaire is het vroegere Curaçao*" is een veelgehoorde verzuchting als het gaat om de plek waarvandaan beleid, geld, regelgeving, etc. neerdaalt op de kleine Bovenwindse eilanden. In de praktijk is het niet de onafhankelijke derde die "boven" de drie eilanden staat, het is primair Bonaire en secundair Saba en Sint Eustatius. De mensen die er werken wonen ook grotendeels op Bonaire en, afhankelijk van de afdeling of het departement, wordt er eens in de zoveel weken of maanden eens een werkbezoek van hooguit enkele dagen afgelegd naar Saba en Sint Eustatius. Waar Curaçao vroeger het best voor zichzelf zorgde, doet Bonaire dat nu. En zelfs als dat wordt ontkend is de schijn toch tegen. In dat opzicht zou het al helpen wanneer de Rijksdienst Caribisch Nederland zou worden "opgedeeld" tussen de drie eilanden (zoals in Europees Nederland dat indertijd ook - zonder succes overigens - is getracht met een verdeling van Haagse departementen over de verschillende provincies).

Vanuit een eigen ervaring wil ik dit punt (i.c. "het hemd is nader dan de rok") graag illustreren. Op Sint Eustatius speelt er de transitie van het Nederlands- naar het Engelstalig onderwijs samenhangend met de stelselwijziging van VMBO/HAVO naar CSEC/CVQ (in het CXC-domein). Dit aspect speelt absoluut niet op Bonaire en de toegevoegde waarde die uitgaat van de Rijksdienst Caribisch

Nederland is in dit dossier dan ook nihil. Er is momenteel enige voortgang in dit dossier (er ligt een internetconsultatie voor ter zake van het Besluit CXC) maar daarin speelt Bonaire of de Rijksdienst Caribisch Nederland geen enkele rol.

Er zijn natuurlijk ook voordelen te noemen van het bestaan van een Rijksdienst Caribisch Nederland. Zo is het ontegenzeggelijk waar dat wanneer er gezamenlijk wordt gewerkt aan ICT-voorzieningen, inkoop of arbeidsvoorwaarden, er enige winst zal zijn te boeken. De informatieve website van de Rijksdienst Caribisch Nederland is ook mooi, maar rechtvaardigt mijns inziens niet een afzonderlijke dienst in Bonaire. Het is mijn overtuiging dat de "winst" van het bestaan van een Rijksdienst Caribisch Nederland niet opweegt tegen de nadelen van de extra bestuurslaag die in de praktijk weinig meer is dan een doorgeefluik tussen de Rijksoverheid en het afzonderlijke eiland Bonaire, Sint Eustatius of Saba.

Een voor de hand liggende vraag aan de heer Helmond zou mijns inziens dan ook zijn: "*Wat is de toegevoegde waarde van de Rijksdienst Caribisch Nederland en hoe luidt daarbij uw onderbouwing?*". Alle mijns inziens denkbare varianten van een antwoord op deze vraag lijken me weerlegbaar of ook anderszins invulbaar zonder de Rijksdienst Caribisch Nederland. Respect is een veelgehoord begrip in deze regio; ik denk dat het van Haags respect zou getuigen wanneer de drie eilanden van Caribisch Nederland een zelfstandig communicatiekanaal met de Haagse departementen zouden kennen. In de praktijk gebeurt dat natuurlijk ook al wel, maar je wordt als klein eiland gemakkelijk afgescheept met het argument "*bespreek dit eens eerst met de Rijksdienst Caribisch Nederland*", waarna de machine vanzelf vastloopt...

Een andere vraag aan de heer Helmond zou de informatiestromen kunnen betreffen op basis waarvan hij handelt. Het ligt voor de hand dat die lopen via de afzonderlijke Openbare Lichamen (of: "de gemeentebesturen") maar of de stem van de bevolking in het algemeen, of meer in het bijzonder: die van de eilandelijke bureaus ter zake van volksgezondheid (ZVK), werkgelegenheid of onderwijs (scholen) daarin voldoende doorklinkt lijkt me op zijn minst twijfelachtig. Sprekend over informatiestromen: ik vermoed dat de aansturing van de Rijksdienst Caribisch Nederland vooral vanuit Nederland (met als coördinator het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) zal plaatsvinden. In dat opzicht lijkt me de oorspronkelijk wellicht goede gedachte van de Rijksdienst Caribisch Nederland geworden tot een moloch dat ertoe moet leiden dat Europees Nederlands beleid regionaal wordt geïmplementeerd. Ook hier geldt dat ik hiervoor geen concrete aanwijzingen heb maar waar komt de Rijksdienst Caribisch Nederland op voor de lokale/regionale gemeenschappelijke belangen, zoals een betaalbaar regionaal luchttransport tussen de drie eilanden *)? En wat is de toegevoegde waarde van de Rijksdienst Caribisch Nederland bij de aanpak van de grote onvrede die - in elk geval op Sint Eustatius - heerst over het functioneren van het ZVK?

Ter overdenking *in den brede* nog het volgende. Daar waar Bonaire momenteel het bestuurlijk zwaartepunt is voor Caribisch Nederland en Curaçao dat vroeger was in het tijdperk van de

Nederlandse Antillen, geldt het land Nederland in de praktijk als equivalent het Koninkrijk, terwijl het Statuut juist het Koninkrijk als "bovenliggend" ziet met vier afzonderlijke landen op een gelijk niveau daaronder: Nederland, Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Deze "mooie" gedachte heeft natuurlijk helemaal niets met de werkelijkheid te maken. *Europees Nederland maakt de dienst uit*. Begrijpelijk gegeven de onderlinge verhoudingen maar in strijd met het ideaalbeeld dat door het Statuut wordt opgeroepen. Vanuit dat gezichtspunt lijkt me het me voor alle eilanden (en Nederland) een goed voorstel om de zes Caribische eilanden alle te definiëren als "openbaar lichaam" (met verankering in de Grondwet) en vervolgens de individuele, eilandelijke situatie vast te leggen in op maat toegesneden wetgeving, gebaseerd op het respect voor het recht op zelfbeschikking.

De grondhouding zou mijns inziens moeten zijn: doe lokaal wat lokaal kan en centraal wat (echt niet anders dan) centraal moet.

Met vriendelijke groet,

Ir. J.H.T. (Jan) Meijer MBA,
Sint Eustatius, Caribisch Nederland.

*) Direct na orkaan Irma was een veelgehoorde aanbeveling Sint Eustatius (en ook Saba) meer onafhankelijk te maken van Sint Maarten (in termen van bereikbaarheid en inkoop). Die argumenten zijn inmiddels volledig naar de achtergrond verdrongen. In afwachting van nieuwe orkanen... (denkend aan spreekwoordelijk verdrongen kalveren en het dempen van putten).

In afschrift aan: Alle overige leden van de Commissie Koninkrijksrelaties